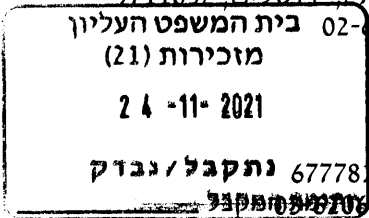

ועדת השופטים להענקת פרס ישראל לשנת תשפ"א בתחום
חקר המתמטיקה, חקר מדעי המחשב
ע"י ב"כ עוה"ד גלעד ברנע (מ.ר. 16611)
מרחה הר מירון 32/8, מבשרת ציון, 9076426
טלפון: 02-6713883, פקס: 02-6713735
דוא"ל: gilad_b@netvision.net.il

העותרת

נגד

1. שרת החינוך, ד"ר יפעת שאשא-ביטון
2. הממונה על פרס ישראל, משרד החינוך, רויטל כרמלי-סלע
3. יועץ השר לעניין פרס ישראל, מר דוד פלבר
4. **היועץ המשפטי לממשלה**
כולם ע"י פרקליטות המדינה, מחלקת הבג"צים
משרד המשפטים, רח' צלאח א-דין 29 ירושלים 9711052
טלפון: 02-6466588, פקס: 02-6467011
דוא"ל: hcj-dep@justice.gov.il
5. **פרופ' עודד גולדרייך**
ע"י ב"כ עוה"ד מ. ספרד
מרחה דוד חכמי 12, תל אביב-יפו, 67778
טלפון: 03-6206947/8/9, פקס: 03-6206947
דוא"ל: contact@sford.co.il

המשיבים

עתירה למתן צו על תנאי

בפתח הדברים ובנסיבות העניין, ועל מנת למנוע כל תקלה, נזכיר כי בית המשפט קבע במסגרת פסק דינו בבג"צ 2199/21 כי: "שמות ארבעת השופטים חברי הוועדה חסויים עד לפרסום הרשמי, ועל פי סעיף 34 לתקנון הפרס "עד לפרסום הרשמי, חייבים הכול, לרבות מקבלי הפרס וחברי ועדת השופטים, לשמור על סודיות ההחלטה".

בית המשפט הנכבד מתבקש להוציא מלפניו צו על תנאי המופנה אל המשיבים מס' 1-3 והמורה להם להתייצב וליתן טעם, אם רצונם בכך:

1. מדוע לא יקבע כי יש להעניק לפרופ' עודד גולדרייך (משיב מס' 5) את פרס ישראל לשנת תשפ"א בתחום חקר המתמטיקה, חקר מדעי המחשב, כפי שקבעה ועדת השופטים להענקת פרס ישראל לשנת תשפ"א בתחום חקר המתמטיקה, חקר מדעי המחשב, בהחלטתה מיום 8 בפברואר 2021;
2. מדוע לא יחויבו משיבים מס' 1-3 לעשות את כל הפעולות הנדרשות לשם הענקת פרס ישראל לשנת תשפ"א בתחום חקר המתמטיקה, חקר מדעי המחשב לפרופ' עודד גולדרייך (משיב מס' 5);
3. ליתן כל צו אחר כפי שימצא לראוי ונכון;

עתירה למתן צו על תנאי, קביעת העתירה לדיון בהקדם ומתן תשובה סדורה לגוף

העניין

נוכח כל האמור בעתירה זו ובשים לב להיותה עתירה חוזרת המוגשת לאחר החלטת שרת החינוך מהימים האחרונים ובהינתן הקביעות שבפסק הדין בבג"צ 2199/21, ועדת השופטים להענקת פרס ישראל לשנת תשפ"א בתחום חקר המתמטיקה, חקר מדעי המחשב נ' שר החינוך (להלן – "בג"צ 2199/21" ו-"פסק הדין" בהתאמה), מתבקש בית המשפט הנכבד ליתן צו על תנאי כבר עתה (ולחילופין לבקש התייחסות לקיום דיון כאילו הוצא צו על תנאי, ר' תקנה 7(ג) לתקנות סדר הדין בבית המשפט הגבוה לצדק, תשמ"ד-1984), לקבוע את העתירה לדיון בהקדם ולהורות למשיבים ליתן תשובה סדורה לגוף העניין.

כל זאת כאמור נוכח העובדה שמדובר בעתירה המוגשת עתה לאחר ששרת החינוך נתנה את החלטתה בגדרה החליטה שלא לאשר את המלצת ועדת השופטים להענקת פרס ישראל לשנת תשפ"א בתחום חקר המתמטיקה, חקר מדעי המחשב להעניק את פרס ישראל לשנת תשפ"א בתחום חקר המתמטיקה, חקר מדעי המחשב לפרופ' עודד גולדרייך, 3 חודשים לאחר מתן פסק דינו של בית המשפט הנכבד בבג"צ 2199/21, בגדרו ביטל בית המשפט (פה אחד) את החלטת שר החינוך לדחות את המלצת ועדת פרס ישראל להעניק לפרופ' גולדרייך את הפרס לשנת תשפ"א בתחום חקר המתמטיקה ומדעי המחשב וכן השיב (ברוב דעות כנגד דעתו החלוקת של השופט י. עמית) את בחינתה של המלצת הוועדה אל שרת החינוך על מנת שתשוב ותשקול אם לאשר המלצה זו. נמצא שצדק כבוד השופט י. עמית עת כתב בסיום פסק דינו כך: "משכך, איני רואה טעם ותוחלת בהחזרת הנושא לשולחנה של שרת החינוך, מה שיביא מן הסתם להחזרת הנושא אל שולחננו." – ועתה אכן הגיעה העת להביא פרשה זו לידי סיום.

הענקת פרס ישראל לשנת תשפ"א בתחום חקר המתמטיקה, חקר מדעי המחשב נועדה להתקיים ביום העצמאות ה-73, בתאריך 15 באפריל 2021, עתה אנו מצויים למעלה מ-7 חודשים מחלוף מועד זה.

הוצאת הצו על תנאי וקביעת העתירה לדיון בהקדם מתבקשים גם נוכח העובדה שהחלטת השרה אינה עולה בקנה אחד לא עם תקנון פרס ישראל, לא עם פסיקתו של בית משפט זה בעניין, ואף לא עם עמדתו של היועץ המשפטי לממשלה, כפי שהובאה בפני בית המשפט בעתירה בבג"צ 2199/21 ואף תועדה בפסק הדין: "בשורה התחתונה, הביע היועץ המשפטי לממשלה את עמדתו ולפיה יש מקום להיעתר לעתירה ולהורות על אישור המלצת ועדת השופטים להעניק את פרס ישראל לפרופ' גולדרייך."

עמדתה זו וסירובה של שרת החינוך לאמץ את המלצת וועדת הפרס נגועה בשיקולים זרים ובחוסר סבירות קיצוני וכן חותרת תחת חובתה לפעול מאחורי מסך של בערות (Veil of ignorance), תכלית שאותה נועד לעגן ולקיים תקנון פרס ישראל.

יש להצר על התנהלות שרת החינוך הפוגעת במעמדו ותכליתו של פרס ישראל וגם מטעם זה יש ליתן סעד בהקדם.

פתח דבר ותמציתו

1. זוהי עתירה חוזרת המוגשת לאחר ששרת החינוך החליטה ביום 18 בנובמבר 2021 לדחות את המלצת הוועדה להעניק את פרס ישראל לשנת תשפ"א בתחום חקר המתמטיקה, חקר מדעי המחשב (להלן – "ההחלטה") לפרופ' עודד גולדרייך, וזאת לאחר מספר פניות בכתב מצד העותרת בעניין ובחלוף למעלה מ-3 חודשים ממועד מתן פסק הדין בבג"צ 2199/21, ועדת השופטים להענקת פרס ישראל לשנת תשפ"א בתחום חקר המתמטיקה, חקר מדעי המחשב נ' שר החינוך.
2. החלטת שרת החינוך מיום 18 בנובמבר 2021 מצורפת כחלק בלתי נפרד של עתירה זו ומסומנת כנספח מס' "01".
3. עתירה זו (כקודמתה) עניינה פשוט בתכלית. שר החינוך הקודם, יואב גלנט מינה את ארבעת חברות וחברי ועדת השופטים להענקת פרס ישראל לשנת תשפ"א בתחום חקר המתמטיקה, חקר מדעי המחשב (להלן "הוועדה" וה-"פרס", בהתאמה) על מנת שתמליץ על זוכה בפרס לשנת תשפ"א.
4. הוועדה, לאחר שקיימה הליך סדור, תקין ויסודי, ובחנה מספר מועמדות ומועמדים, כמתחייב מהוראות תקנון פרס ישראל (להלן – "התקנון"), החליטה כי הפרס יוענק לפרופ' עודד גולדרייך.
5. השר חלק על החלטת הוועדה וביקש מהוועדה לשקול מידע נטען מסוים ביחס לפרופ' גולדרייך, אשר לשיטתו מצדיק שלא להעניק לו את הפרס. הוועדה דנה שוב בעניין, בחנה את כל המידע אליו הפנה אותה השר, וקיבלה החלטה בשנית, לאשרר את החלטתה.
6. השר אשר מיאן להשלים עם החלטת הוועדה שב ופנה אליה פעמיים נוספות וניסה לשנות החלטתה, וזאת בניגוד להוראות התקנון, לפיו החלטת הוועדה בשנית תהא סופית. הוועדה דחתה פנייתו השלישית של השר.
7. בנסיבות אלו ונוכח המצב שנוצר, הגישה הוועדה את העתירה בבג"צ 2199/21 כשבועיים לפני יום העצמאות התשפ"א. עתירה שתכליתה הייתה קיום הוראות תקנון פרס ישראל ופסיקת בית המשפט בעניין, וכפועל יוצא מכך אימוץ המלצת הוועדה להעניק הפרס לפרופ' גולדרייך.
8. הטיפול בעתירה נמשך כ-5 חודשים, בעיקר עקב עיכובים חוזרים ונשנים מצד שר החינוך, שביקש מספר רב מאד של ארכות.
9. בסופו של יום, ניתן פסק הדין בגדרו לאחר שסקר באופן מקיף ויסודי קורפוס הפסיקה הרלוונטי בעניין פרס ישראל, ביטל בית המשפט (פה אחד) את החלטת שר החינוך לדחות את המלצת ועדת פרס ישראל להעניק לפרופ' גולדרייך את הפרס לשנת תשפ"א בתחום חקר המתמטיקה ומדעי המחשב וכן השיב (ברוב דעות כנגד דעתו החולקת של השופט י. עמית) את בחינתה של המלצת הוועדה אל שרת החינוך על מנת שתשוב ותשקול אם לאשר המלצה זו.
10. עתה, וכאמור רק לאחר מספר פניות בכתב בעניין מצד הוועדה, נתנה שרת החינוך את החלטתה והחליטה שלא לקבל את המלצת הוועדה להעניק לפרופ' גולדרייך את הפרס.
11. נוכח כל האמור, לא נותרה ברירה אלא להגיש עתירה זו.

א. הצדדים

העותרת

11. העותרת היא ועדת השופטים להענקת פרס ישראל לשנת תשפ"א בתחום חקר המתמטיקה, חקר מדעי המחשב שמונתה על ידי שר החינוך ב-3 בינואר 2021. ארבעת חברות וחברי הוועדה הם חוקרות וחוקרים מובילים בתחומים הרלוונטיים לפרס. על מעמדה כעותרת מתאימה עמד בית המשפט במסגרת פסק הדין, ר' סעיף 9 לחוות דעתו של השופט י. עמית במסגרת פסק הדין.

המשיבים

12. המשיבה מס' 1, שרת החינוך, היא המופקדת על מפעל פרס ישראל. פרס ישראל הוא הפרס החשוב והיוקרתי ביותר הניתן במדינת ישראל. את הענקתו יזם בשנת תשי"ג (1953) שר החינוך דאז, בן-ציון דינור, והוא מוענק מאז באופן רצוף.

13. המשיבים מס' 2 ו-3 הם בעלי מעמד מסוים מכח תקנון פרס ישראל, ר' סעיפים 8, 22 ו-33 לתקנון.

14. המשיב מס' 4, היועץ המשפטי לממשלה הוא המופקד על שמירת וקיום שלטון החוק ברשות המבצעת, על שמירת עקרונות וזכויות יסוד חוקתיות וקיום עקרונות המשפט המינהלי. עמדתו והכרעתו המשפטית מחייבות את הרשות המבצעת על כל חלקיה וענפיה, אלא אם בית משפט מוסמך פסק אחרת. במסגרת בג"צ 2199/21 קבע היועץ המשפטי לממשלה כך:

"על כן, לעמדת היועץ המשפטי לממשלה, החלטתו של שר החינוך (דאז) שלא לאשר את המלצת ועדת השופטים על יסוד חתימתו של פרופ' גולדרייך על אותם מכתבים/עצומות בודדים (וכן יוזכר שלמעט אחד מהם, היתר הם מלפני שנים ארוכות) אינה עומדת באמות המידה המחמירות שנקבעו בפסיקה, אינה מבוססת על תשתית עובדתית מספקת בנסיבות העניין, והיא החלטה בלתי סבירה, שאינה עומדת מבחינה משפטית."

ר' סעיף 49 להודעה מעדכנת מטעם המדינה מיום 22 ביולי 2021.

15. המשיב מס' 5, פרופ' עודד גולדרייך, הוא המיועד לקבלת הפרס, בהתאם להחלטת הוועדה.

ב. התשתית העובדתית

16. נתאר עתה את השתלשלות העניינים.

17. פרס ישראל הוא הפרס החשוב והיוקרתי ביותר הניתן במדינת ישראל. את הענקתו יזם בשנת תשי"ג (1953) שר החינוך דאז, בן-ציון דינור, והוא מוענק מאז באופן רצוף. הליך הענקת הפרס, מוסדר במסגרת תקנון פרס ישראל.

העתק התקנון (אותו קבלו חברי הוועדה וכן כפי שמופיע באתר משרד החינוך) מצורף כחלק בלתי נפרד של עתירה זו ומסומן כנספח מס' "02".

18. בתאריך 3 בינואר 2021 מינה שר החינוך את 4 חברות וחברי ועדת השופטים לפרס ישראל תשפ"א בתחום חקר המתמטיקה, חקר מדעי המחשב להענקת פרס ישראל תשפ"א בתחום חקר

המתמטיקה, חקר מדעי המחשב.

העתק כתב המינוי מצורף כחלק בלתי נפרד של עתירה זו ומסומן כנספח מס' "03".

19. הוועדה קיימה 2 ישיבות (בזום), וקיבלה המלצות על מספר מועמדות ומועמדים. לאחר ששקלה ובחנה ביסודיות ובקפדנות את המועמדות והמועמדים, החליטה הוועדה פה אחד על הענקת הפרס לפרופ' עודד גולדרייך, ובהתאם מסרה הוועדה את החלטתה ונימוקיה להענקת הפרס לשר החינוך עוד ביום 8 בפברואר 2021.

ישיבתה הראשונה של הוועדה נועדה להחליט בין התחומים של מתמטיקה ומדעי המחשב, ועל פי המסורת הוחלט שהפעם יוענק הפרס בתחום חקר מדעי המחשב משום שבפעם הקודמת הוענק בתחום חקר המתמטיקה. כמו כן הוחלט בישיבה זו, על רשימה קצרה של ארבעה מועמדים ומועמדות. בישיבה השנייה של הוועדה נכחו גם משיבים 2,3 ובה החליטה הוועדה פה אחד על הזוכה לאחר דיון יסודי ומעמיק שארך כשלוש שעות.

אלו עיקר נימוקי הוועדה להענקת הפרס לפרופ' גולדרייך :

"פרס ישראל במתמטיקה ומדעי המחשב מוענק לפרופ' עודד גולדרייך על תרומות מעמיקות ופורצות דרך בסיבוכיות ובקריפטוגרפיה, ובפרט יצירת מושגי יסוד חשובים, לרבות פונקציות פסאודו-אקראיות, חישוב רב-משתתפים בטוח, ערפול תוכנה ובדיקת תכונות. מחקריו ביססו את התחום של מערכות הוכחה, הוכחות אפס-מידע וקידוד שניתן לבדיקה מקומית, תוך הבנת תפקידה של אקראיות בחישוב.

פרופ' גולדרייך ידוע גם בספריו ומאמריו אשר תרמו ותורמים רבות לחינוך של דור חוקרים הממשיך את דרכו, תוך ביסוס מעמדה של מדינת ישראל ככוח עולמי מוביל בתיאוריה של מדעי המחשב."

העתק החלטת הוועדה מצורף כחלק בלתי נפרד של עתירה זו ומסומן כנספח מס' "04".

20. בעקבות האמור פנה שר החינוך לוועדה באותו יום בערב (בשיחת טלפון שנעשתה על ידי יועץ השר לענייני פרס ישראל) וביקש כי תשקול בשנית את הענקת הפרס לפרופ' גולדרייך, לאור מידע שהתייחס להתבטאויותיו והשקפותיו (לכאורה) של המועמד לפרס (מדובר במידע באתר "הכר את המרצה" ובו הפניות למספר עצומות עליהן חתם המועמד).

21. נוכח האמור, קיימה הוועדה בחינה נוספת ודיון מעמיק בפניית השר, תוך בחינת המידע והמסמכים אליהם הופנתה, ואשר התייחסו לחתימתו של המועמד על מספר עצומות, והגיעה למסקנה כי אין במידע האמור כדי לשנות את החלטתה להעניק את הפרס לפרופ' גולדרייך, מאחר שאין להביא בחשבון את התבטאויותיו והשקפותיו של המועמד לפרס בהחלטה על התאמתו לקבלת פרס ישראל, אלא אם כן היה מדובר במעשים פליליים. הוועדה הדגישה כי עקרון זה הוא חשוב על מנת לשמור על יוקרתו של הפרס ולמנוע עירובם של שיקולים פוליטיים בהענקתו. בהתאם העבירה הוועדה את החלטתה שהתקבלה פה אחד (כמו כל החלטות הוועדה) לשר החינוך ביום 18 בפברואר 2021.

העתק החלטתה השנייה של הוועדה מיום 18 בפברואר 2021, מצורף כחלק בלתי נפרד של עתירה זו ומסומן כנספח מס' "05".

22. לאחר המתנה ממושכת, שב השר ופנה במכתב מפורט לוועדה (המפנה גם לפסיקה בעניין פרס ישראל) ביום 9 במרץ 2021, וביקש כי תשקול שוב את החלטתה, **תוך שהוא שב ומעלה טענה לפיה המועמד לפרס חתום על פניה לפרלמנט הגרמני להכיר בתנועת ה-BDS כתנועה לגיטימית בגרמניה (כך לטענת השר).** השר הוסיף וטען כי למועמד לפרס "היסטוריה עשירה וידועה של התבטאויות וחתימה על עצומות פרובוקטיביות בגנות חיילי צה"ל ובגנות מערכת המשפט הצבאית". הוועדה דנה (זו הפעם השלישית) ביסודיות במכתב זה של השר, והגיבה לו בכתב ובמפורט, תוך הבהרה בראשית הדברים כי בקשת השר לדין שלישי בהענקת הפרס, איננה עולה בקנה אחד עם תקנון פרס ישראל, הקובע בהוראת סעיף 32 (ל"ב) כי: "ההחלטה השנייה של הוועדה תהיה סופית". פנית השר נוגדת את הוראות התקנון.
23. בהמשך החלטתה (נספח "07") התייחסה הוועדה לטענות שהובאו במכתבו הנזכר לעיל של השר (נספח "06"), והבהירה כי המידע הנטען האמור כבר הובא בפניה טרם קיבלה את החלטתה הקודמת. הוועדה הוסיפה והבהירה כי הטענה בדבר החתימה על העצומה אליה התייחס השר כשיקול להענקת הפרס, חורגת מן ההנחיות הברורות שנקבעו בפסיקת בית המשפט העליון ביחס להענקת פרסי ישראל והעירה כי בין החתומים על העצומה ישנם גם ששה חתני פרס ישראל ויושב ראש כנסת לשעבר.
24. הוועדה הביעה גם את צערה מכך שהליך הענקת הפרס נגרר למקום שאינו מכבד את הפרס ועלול לשוות לו נופך פוליטי פסול, וכן מחתה על הפרת תקנון הפרס שנעשתה ביחס להוראות שמירת הסודיות הקבועות בו.
25. **לסיכום מסרה הוועדה לשר כי היא דבקה בהחלטתה להעניק את הפרס לפרופ' גולדרייך עמדתה הכתובה של הוועדה הועברה לשר ביום 11 במרץ 2021.**
- העתק פנית השר מיום 9 במרץ 2021 ותשובת הוועדה מיום 11 במרץ 2021, מצורפים כחלק בלתי נפרד של עתירה זו ומסומנים כנספחים מס' "06"- "07", בהתאמה.
26. חרף האמור, ובניגוד לתקנון, שב השר ופנה במכתב לוועדה ביום 14 במרץ 2021, ובו הוא שב ומנסה לערער על החלטתה.
- העתק מכתב השר מיום 14 במרץ 2021, מצורף כחלק בלתי נפרד של עתירה זו ומסומן כנספח מס' "08".
27. במקביל נתפרסמה כתבה בה נחשף שמו של הזוכה המיועד (פרופ' גולדרייך) והובאו טענות שר החינוך לעניין זה. מדובר בהפרת חובת הסודיות הקבועה בתקנון ויודגש (שוב) כי לוועדה לא הייתה כל מעורבות בפרסום זה.
28. בתאריך 10 במרץ 2021, כתב העיתונאי עמית סגל בכתבה באתר N12 (המתייחסת לכתבה ששודרה באותו היום במהדורה המרכזית של חדשות 12) כי:

"ההודעה שפרסם היום (רביעי) משרד החינוך, לפיה טרם התקבלה החלטה סופית לגבי הענקת פרס ישראל בתחום חקר המתמטיקה ומדעי המחשב, ניסתה להתעלם מהמתרחש בחדרים סגורים ומהחלטת הוועדה להעניק את הפרס לפרופסור עודד

גולדרייך – זאת בעקבות בקשתו של שר החינוך לבחון מחדש את הבחירה, כך פרסמנו הערב לראשונה ב"מהדורה המרכזית".

העתק הכתבה ב-N12 מיום 10 במרץ 2021, מצורף כחלק בלתי נפרד של עתירה זו ומסומן כנספח מס' "09".

29. בתאריך 15 במרץ 2021 נתפרסמה כתבה בעיתון מעריב הכוללת ציטוט של תגובת המועמד לקבלת הפרס, פרופ' גולדרייך, שהופיעה באתר "זו הדרך". יש לציין כי המועמד התייחס בכתבה זו בלשון ביקורתית קשה כלפי ראש הממשלה ושר החינוך, בעקבות המצב שנוצר.

העתק הכתבה במעריב מיום 15 במרץ 2021, מצורף כחלק בלתי נפרד של עתירה זו ומסומן כנספח מס' "10".

30. לנוכח האמור, ולנוכח העובדה שהשר לא פעל להכריז על פרופ' עודד גולדרייך כזוכה בפרס גם לאחר שהובהר שפרופ' גולדרייך אינו תומך ומעולם לא תמך בארגון ה-BDS (בעניין זה נתקבלה גם הבהרה כתובה מטעמו), לא נותרה לוועדה כל ברירה, וביום 17 במרץ 2021 היא פנתה בעניין ליועץ המשפטי לממשלה, על מנת שיתערב בעניין, תוך שהיא מדגישה כי מדובר **במצב חסר תקדים** בו השר ממאן להעניק את הפרס חרף החלטת הוועדה, וכי מצב דברים זה עלול לגרום פגיעה חסרת תקנה ביוקרת הפרס.

העתק ההבהרה מטעם פרופ' גולדרייך ומכתב הוועדה מיום 17 במרץ 2021, מצורפים כחלק בלתי נפרד של עתירה זו ומסומנים כנספחים מס' "11"- "12", בהתאמה.

31. נוסף ונציין כי בתאריך 17 למרץ 2021, התראיין שר החינוך בתוכניתו של אריה גולן ברשת ב' (תאגיד השידור). במהלך הריאיון הוא נשאל גם בקשר למועמדותו של פרופ' גולדרייך לפרס ישראל ומסר כי בכוונתו לשנות את הליך הענקת פרס ישראל (הוא התייחס לפרסום שמות המועמדים לפרס לציבור מראש), ולעגנו בחקיקה, שתכלול סעיף הפוסל מקבלת הפרס כדוגמת סעיף 7א לחוק יסוד: הכנסת. מכאן משתמע שהשר מודע לכך תקנון הפרס והכללים החלים ביחס אליו לעת הזו, אינם מאפשרים את פסילת המועמד, ושהפסילה הנוכחית היא בניגוד לתקנון ולכללים כאמור. ניתן להאזין לריאיון המלא בכתובות הבאה:

<https://www.kan.org.il/radio/player.aspx?ItemId=207106>

32. בתאריך 25 במרץ 2021 נשלח מכתב מיצוי הליכים סדור ומפורט לכל המשיבים. עד מועד הגשת עתירה זו לא נתקבלה כל תגובה מן המשיבים.

העתק מכתב מיצוי ההליכים מיום 25 במרץ 2021, מצורף כחלק בלתי נפרד של עתירה זו ומסומן כנספח מס' "13".

הדיון בעתירה בבג"צ 2199/21

33. נוכח כל האמור הגישה הוועדה עתירה דחופה לבית משפט נכבד זה ביום 30 במרץ 2021, כשבועיים לפני המועד המיועד להענקת פרסי ישראל. במסגרת העתירה נתבקשו סעדים זהים לאלו המתבקשים במסגרת עתירה זו.

34. לשם הקיצור נפנה לתיאור מפורט של השתלשלות הדיון בעתירה המופיע בסעיפים 6-8 לחוות

דעתו של השופט י. עמית בפסק הדין. נציין כי העצומה משנת 2021 עליה חתם פרופ' גולדרייך, יחד עם מאות רבות של חותמים מישראל ומן העולם, הובאה לראשונה לידיעת הוועדה אך במסגרת תגובת משיבי המדינה מיום 7 באפריל 2021. עצומה זו תוארה על ידי בית המשפט כך:

" הכוונה לעצומה שעליה חתם פרופ' גולדרייך ובה "תזכורת" וקריאה לאיחוד האירופי להפסיק שיתופי פעולה של מוסדות או תכניות הקשורים לאיחוד האירופי עם אוניברסיטת אריאל (להלן: העצומה בנוגע לאוניברסיטת אריאל)."

ס' 7 לחוות דעתו של השופט עמית.

" (-) העצומה בנוגע לאוניברסיטת אריאל משנת 2021 – שבה נכתב כי על האיחוד האירופי לעמוד בכללים שקבע הוא עצמו בעניין אוניברסיטת אריאל. התאריך על גבי העצומה הוא 23.3.2021 אך פרופ' גולדרייך הבהיר בדיון שנערך בפנינו, כי העצומה נחתמה על ידו בחודש ינואר 2021. בעצומה, עליה חתומים 522 חותמים, נטען כי האיחוד האירופי מעניק לגיטימציה למוסדות אקדמיים ישראלים הפועלים בהתנחלויות לא-חוקיות בשטחים ואינו עומד בכללים שהוא עצמו קבע. הלכה למעשה, יש בעצומה זו קריאה לאיחוד האירופי להפסיק שיתופי פעולה של מוסדות/תוכניות הקשורים לאוניברסיטת אריאל."

ס' 18 לחוות דעתו של השופט עמית.

העצומה מצורפת כחלק בלתי נפרד של עתירה זו ומסומנת כנספח מס' "14".

35. במסגרת העתירה הוגשה בתאריך 22 ביולי 2021 הודעה מעדכנת מטעמים של משיבים מס' 1-4 בגדרה קבע והודיע היועץ המשפטי לממשלה, לאחר שבחן את כל הפרסומים שהוצגו ביחס לפרופ' גולדרייך, כך:

"על כן, לעמדת היועץ המשפטי לממשלה, החלטתו של שר החינוך (דאז) שלא לאשר את המלצת ועדת השופטים על יסוד חתימתו של פרופ' גולדרייך על אותם מכתבים/עצומות בודדים (וכן יוזכר שלמעט אחד מהם, היתר הם מלפני שנים ארוכות) אינה עומדת באמות המידה המחמירות שנקבעו בפסיקה, אינה מבוססת על תשתית עובדתית מספקת בנסיבות העניין, והיא החלטה בלתי סבירה, שאינה עומדת מבחינה משפטית."

ר' סעיף 49 להודעה מעדכנת מטעם המדינה מיום 22 ביולי 2021.

היועץ המשפטי לממשלה סיכם עמדתו כך:

"לעמדת היועץ המשפטי לממשלה, המסגרת המשפטית שלאורה יש לבחון את השאלה היא פסיקתו של בית משפט נכבד זה בסוגיה לאורך השנים – קרי הפסיקה בשאלת ההתחשבות בשיקולים "חיצוניים" לעניין הענקת פרס ישראל – כפי שפורטה בהרחבה לעיל, ובמוקדה הקביעה כי רק במקרים קיצוניים במיוחד ניתן להתחשב בשיקולים אלה לעניין מתן פרס ישראל.

כאמור לעיל, לעמדת היועץ המשפטי לממשלה, באופן עקרוני, בנסיבות מסוימות, בתוך המסגרת שצוינה בפסיקתו של בית משפט נכבד זה, גם פרסום קריאה לחרם

יוכל להיכנס בגדר המקרים הקיצוניים והחריגים שבהתקיימותם ניתן יהיה להתחשב בשיקולי "חיצוני" לעניין הענקת פרס ישראל; תוך שבהקשר זה יש לבחון את נסיבות המקרה הספציפיות, ובהן חומרת הדברים, עדכניותם, תכיפותם, וכיו"ב.

לעמדת היועץ המשפטי לממשלה, העניין שלפנינו, בהינתן התשתית שבבסיסו ונסיבותיו, כפי שיוסבר, אינו יכול להיחשב לחריג שכזה. על כן, ולנוכח פסיקתו של בית המשפט הנכבד בנושא, עמדת היועץ המשפטי לממשלה היא שהתשתית העובדתית אשר הוצגה על ידי שר החינוך (דאז) אינה יכולה לגבש מבחינה משפטית עילה שלא לאשר, על יסוד הפרסומים המדוברים, את המלצתה של ועדת השופטים להעניק את פרס ישראל בתחום חקר המתמטיקה, חקר מדעי המחשב לפרופ' גולדרייך.

ר' סעיף 53 להודעה מעדכנת מטעם המדינה מיום 22 ביולי 2021.

36. השופט עמית (ר' סעיף 8 לחוות דעתו בפסק הדין) התייחס לעמדה זו וסבר בהסכמה, גם נוכח קביעה זו כי יש לקבל העתירה בבג"צ 2199/21:

"עמדתו זו של היועץ המשפטי לממשלה ראויה ומקובלת עלי ובהתאם לכך אציע לחברי לקבל את העתירה ולעשות את הצו למוחלט. כפי שנראה להלן, המקרה שלפנינו הוא ייחודי, אך כוחה של הפסיקה הנוגעת לפרס ישראל יפה גם לגביו."

37. אחר הדברים הללו ניתן פסק דינו של בית המשפט בתאריך 12 באוגוסט 2021.

פסק הדין בבג"צ 2199/21

38. בפסק הדין נקבע על דעת כל שופטי ההרכב כי החלטת השר איננה יכולה לעמוד ודינה להתבטל. השופטים כולם התייחסו לאותן נסיבות "חיצוניות" חריגות ונדירות המצדיקות דחיית המלצת ועדת הפרס. הדעות נחלקו בין שופטי הרוב (השופטים סולברג ווילנר) לבין שופט המיעוט (השופט עמית) רק באשר לסעד האופרטיבי שיש ליתן במקרה ייחודי זה. נציין עוד הייתה גם מחלוקת בין השופט עמית לבין השופט סולברג באשר להיקף התפרשותו של המונח "חרם על מדינת ישראל" שבחוק למניעת פגיעה במדינת ישראל באמצעות חרם, התשע"א-2011 (ר' סעיף 5 לחוות דעתו של השופט סולברג).

39. שופטי הרוב סברו כאמור כי אין מקום להורות לשרת החינוך להעניק הפרס לפרופ' גולדרייך, וזאת למרות שהסכימו כי יש לבטל את החלטת שר החינוך. השופט סולברג (סעיף 8 לחוות דעתו) נימק הדברים כך:

"במסגרת החלטתו הפך החריג לכלל, הוא החיל הליך דו-שלבי על בחירת הזוכה – שלב מקצועי ושלב ערכי – תוך מתן משקל רב לשיקול הערכי. דומה אפוא, כי תשובתו של שר החינוך לשאלה שהעלינו קודם לכן, אינה ממין העניין. השאלה איננה האם ראוי להעניק את הפרס לפרופ' גולדרייך, אלא, כפי שפורט לעיל, האם מעשהו זה של פרופ' גולדרייך – חתימתו על העצומה משנת 2021 – הוא כה מקומם, עד כי הוא בא בקהל אותם מקרי-קצה חריגים, המאפשרים לשקול אותו כשיקול "חיצוני". משלא ניתן מענה לשאלתנו זו בהחלטת השר, שבה נבחנה הסוגיה באופן

שונה בתכלית, עמדתי היא כי אין מנוס מלהשיב את העניין אל שרת החינוך, על מנת שתבחן את ההחלטה פעם נוספת – זאת הפעם בהתאם להלכה הפסוקה – ותחליט כחוכמתה.”

והוסיף גם :

”9. אמנם, בנקודת הזמן הזו, משהשר לא שקל את השיקולים המתאימים, יש בכוחנו להורות על קבלת העתירה, כדעת חברי, השופט עמית, תוך אימוץ המלצת הוועדה, כעמדת העותרים, שאליה הצטרף גם היועץ המשפטי לממשלה. ברם, אינני סבור כי כך עלינו לנהוג, ולהעניק, אנחנו, שופטי בג”ץ, במו-ידינו, את פרס ישראל, לראשונה מאז היווסדו. תמים-דעים אני עם השופטת (כתוארה אז) מ’ נאור, לגבי דבריה בעניין תומרקין: ”לכל אחד משופטי בית-משפט זה, כאזרח במדינה, עמדה ערכית משלו בשאלה אם ראוי פלוני לפרס המכובד הניתן בשם כולנו, אם אינו ראוי לאצטלא זו. עמדות אישיות אלה ישמור כל אחד מאתנו לעצמו, ואל לנו להפוך את בית המשפט לוועדת-על לאי-הענקת פרסים” (ההדגשה הוספה – נ’ ס’). מצדי אוסיף: כשם שאל לנו להפוך את בית המשפט לוועדת-על לאי-הענקת פרסים, כך גם אל לנו להפוך את בית המשפט לוועדת-על להענקת פרסים. מוטב לנו, כשופטים, להימנע מלהכניס ראשנו למחלוקות ציבוריות-ערכיות מעין אלה.”

40. השופטת וילנר סברה אף כי החלטת השר איננה יכולה לעמוד על כנה :

”6. יישום דברים אלה על ענייננו מעלה כי בהחלטתו מיום 10.6.2021, בה דחה שר החינוך את המלצת ועדת פרס ישראל להעניק לפרופ’ גולדרייך את הפרס בתחום חקר המתמטיקה ומדעי המחשב – הפך השר את היוצרות, משל היה החריג לאחד מרכיבי הכלל ממש, כפי שציין חברי השופט סולברג. כך, למשל, כתב שר החינוך בהחלטתו כדלקמן: ...

7. נוכח כל האמור, אני מסכימה לעמדת חברי, השופט נ’ סולברג, כי החלטת שר החינוך ניתנה תוך מתן משקל יתר לשיקולים אשר על-פי פסיקתו של בית משפט זה, יש לשמרם אך למקרים חריגים ונדירים במיוחד. לפיכך, ברי כי יש לבטל את החלטת השר לדחות את המלצת ועדת הפרס.”

ומסקנתה האופרטיבית הייתה :

”11. אשר על כן, אני מצטרפת, כאמור, לעמדת חבריי כי יש לבטל את החלטת שר החינוך לדחות את המלצת ועדת הפרס בדבר זכייתו של פרופ’ גולדרייך בפרס ישראל לשנת תשפ”א בתחום חקר המתמטיקה ומדעי המחשב. בכל הנוגע לתוצאה האופרטיבית של ביטול החלטת השר, אני מסכימה עם חברי, השופט נ’ סולברג, כי יש להחזיר את הדיון בענייננו אל שרת החינוך על מנת שתשוב ותבחן את המלצתה של ועדת הפרס במסגרת אמות המידה שהותוו לשם כך בפסיקתו של בית משפט זה, ובכלל זה בהתאם לפסק הדין דנן.”

41. נציין עוד כי במהלך הדיון בעתירה הובהר כי אין בכוונת שרת החינוך להידרש לעניין (ר’ סעיף

לחוות דעת השופט עמית):

"לאחר מספר ארכות, הוגשה ביום 22.7.2021 "הודעה מעדכנת מטעם המדינה". בהודעה נאמר כי לאחר כינון הממשלה החדשה, הובאה החלטת שר החינוך לידיעת שרת החינוך הנוכחית, אך השרה לא מצאה לנכון להידרש לעניין, וזאת בהינתן שכבר נתקבלה החלטה סופית על ידי קודמה לתפקיד, ותוך שהיא מבהירה כי תכבד כל החלטה של בית המשפט."

42. בסופו של יום הוחזר העניין לשולחנה של שרת החינוך לשם מתן החלטה בעניין. במשך למעלה מ-3 חודשים לא ניתנה כל החלטה. רק בעקבות פניות בכתב של הח"מ בשם הוועדה, בתאריכים 7 ו-24 באוקטובר וכן טיוטת בקשה לקציבת מועד לביצוע פסק דין מתאריך 15 בנובמבר 2021, ניתנה החלטת השרה בתאריך 18 בנובמבר 2021.

העתקי הפניות מצורפות כחלק בלתי נפרד של עתירה זו ומסומנות כנספח "15".

החלטת שרת החינוך

43. החלטת השרה נסמכת על מסד עובדתי זהה לזה שהוצג והובא בפני השר ובפני בית המשפט בבג"צ 2199/21, קרי אותם 6 פרסומים המפורטים בפסק הדין.

44. אין בהחלטה כל הנמקה או טיעון משכנע לסירובה של השרה לקבל את המלצת הוועדה להעניק הפרס לפרופ' גולדרייך. והמסקנה המתחייבת היא כי ההחלטה לוקה בחוסר סבירות קיצוני ולא יכולה לעמוד, כפי שקבע בית המשפט הנכבד במסגרת פסק הדין ביחס להחלטת קודמה, שר החינוך יואב גלנט.

תכנית Horizon 2020

45. נושא אחד שנראה שיש מקום לדייק אותו הוא מהותה של תכנית Horizon 2020 אליה מתייחסת העצומה עליה חתם פרופ' גולדרייך בינואר 2021.

46. תכנית Horizon 2020 היא תכנית מחקר ופיתוח רחבת היקף ומימון רב שנתית (2014-2020) של האיחוד האירופי (European Union). התכנית מיועדת למוסדות מחקר וחוקרים ממדינות האיחוד האירופי וכן למוסדות וחוקרים ממדינות שהאיחוד החליט על הכללתן בתכנית.

47. חקיקת האיחוד האירופי היוצרת וקובעת את מסגרות התכנית Regulation (EU) No 1291/2013 of the European Parliament and of the Council of 11 December 2013 establishing Horizon 2020 - the Framework Programme for Research and Innovation (2014-2020) ניתנת לצפייה כאן:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32013R1291>

48. מדינת ישראל זכתה להיות המדינה היחידה (ככל הידוע) שאיננה חברה באיחוד האירופי שצורפה לתכנית במסגרת הסכם בי-לטרלי שנחתם בשנת 2014 בין מדינת ישראל (על ידי ממשלת ישראל) לאיחוד האירופי.

ההסכם מצורף כחלק בלתי נפרד של עתירה זו ומסומן כנספח "16".

49. מעיון בהוראות סעיף 6 להסכם האמור עולה כי ההסכם כולל הוראה שזו לשונה :

“1. In accordance with EU policy, this agreement shall not apply to the geographic areas that came under the administration of the State of Israel after 5 June 1967. This position should not be construed as prejudicing Israel’s principled position on this matter. Accordingly, the Parties agree that the application of this agreement is without prejudice to the status of those areas.”

מסמך המדיניות של האיחוד האירופי מצורף כחלק בלתי נפרד של עתירה זו ומסומן כנספח "17".

50. **משמע, ממשלת ישראל עצמה הסכימה למגבלה זו כפי שהיא מעוגנת בהסכם.**

51. ההסכם ותוכנו לא הונחו ולא הובאו בפני בית המשפט במסגרת תשובות המשיבים 1-4, בהודעה המעדכנת מיום 22 ביולי 2021 מופיעה התייחסות קצרה ולא מפורטת להסכם :

“**לגבי המכתב/עצומה האחרון, משנת 2021, שהוא המסמך היחיד שאינו מלפני שנים ארוכות, יושם אל לב גם שהמכתב מסב עצמו, ככתוב בו, על טענה שעל האיחוד האירופי לעמוד בכללים שקבע הוא עצמו בעניין, כללים שלמיטב ההבנה אכן חלים מבחינת האיחוד האירופי ושמדינת ישראל מודעת להם וחרף קיומם התקשרה בעניין מול האיחוד האירופי, מה שדי בו כדי להדגיש ביתר שאת את ריחוקן של נסיבות כאלה מאותן נסיבות קיצוניות וקשות שבהן תיתכן התחשבות – חריגה – בשיקול חיזוני לצורך הענקת פרס ישראל.**”

[ההדגשות במקור – ג.ב.]

52. נציין עוד כי על פי דיווחים בתקשורת סמוך למועד חתימת ההסכם (וכן בסעיף 5.1 למסמך של מרכז המידע והמחקר של הכנסת “השתתפות מדינת ישראל בתוכנית המסגרת למחקר ופיתוח של האיחוד האירופי”), צוין כי קיים נספח בו הממשלה מסתייגת מן האמור באופן חד-צדדי, אך הנספח האמור לא פורסם (ככל הידוע).

ניתן לעיין במסמך מרכז המחקר והמידע של הכנסת בכתובת הבאה :

<http://knesset.gov.il/committees/heb/material/data/mada2014-02-10.pdf>

כתבה מפורטת בעיתון הארץ המתארת את החתימה על ההסכם מצורפת כחלק בלתי נפרד של עתירה זו ומסומנת כנספח מס' "18".

53. בנסיבות האמורות ולאור העובדה ששרת החינוך ממאנת לקבל את המלצת הוועדה, לא נותרה לוועדה כל ברירה אלא להגיש עתירה זו לשם שמירת כבודו וכלליו של המפעל החשוב של פרס ישראל. נמצא כי צדק השופט עמית עת כתב כך בפסק הדין: “משכך, איני רואה טעם ותוחלת בהחזרת הנושא לשולחנה של שרת החינוך, מה שיביא מן הסתם להחזרת הנושא אל שולחננו.”

ג. הטיעון המשפטי

54. נציג עתה את עיקרי הטיעון המשפטי הרלוונטי. נקדים לכך את אשר נקבע בפסק הדין.

55. כאמור, בפסק הדין נסקר באופן מקיף ויסודי קורפוס הפסיקה הרלוונטי בעניין פרס ישראל ונקבע פה אחד כי יש לבטל את החלטת השר. החלטת השרה נסמכת על אותו מסד עובדתי שעליו נסמכה החלטת השר, ולכן יישום פסק הדין מחייב לבטלה ויפות הקביעות שנקבעו בפסק הדין גם ביחס להחלטת השרה, העומדת עתה לבחינה ושאינה שונה מהותית מהחלטת השר הקודם.

56. כן נזכיר כי עמדת היועץ המשפטי לממשלה הייתה כי

”על כן, לעמדת היועץ המשפטי לממשלה, החלטתו של שר החינוך (דאז) שלא לאשר את המלצת ועדת השופטים על יסוד חתימתו של פרופ' גולדרייך על אותם מכתבים/עצומות בודדים (וכן יוזכר שלמעט אחד מהם, היתר הם מלפני שנים ארוכות) אינה עומדת באמות המידה המחמירות שנקבעו בפסיקה, אינה מבוססת על תשתית עובדתית מספקת בנסיבות העניין, והיא החלטה בלתי סבירה, שאינה עומדת מבחינה משפטית.”

ר' סעיף 49 להודעה מעדכנת מטעם המדינה מיום 22 ביולי 2021.

57. עוד נזכיר כי אף עמדת שופטי הרוב לא חלקה על מסקנות אלו, והייתה שונה לעניינו מעמדת השופט עמית אך בהימנעות ממתן סעד אופרטיבי של הענקת הפרס. נציין כי הייתה גם מחלוקת בין השופט עמית לבין השופט סולברג באשר להיקף התפרשותו של המונח "חרם על מדינת ישראל" שבחוק למניעת פגיעה במדינת ישראל באמצעות חרם, התשע"א-2011.

58. כיון שכך, וכאן ניתן היה לסיים – נראה כי יש כאמור לבטל את החלטת השרה ולהורות לה להעניק הפרס כהמלצת הוועדה.

59. נוסף ונתייחס עוד, אך האמור הינו בבחינת למעלה מן הנדרש.

60. ראשית יש לומר כי לשרה הסמכות לאשר או שלא לאשר את החלטת הוועדה (המשתקפת בסעיפים ל"א ול"ב לתקנון), אך היקפה של סמכות השרה (ושיקול דעתה) שלא לאשר את החלטת הוועדה הינו מצומצם ומוגבל אך לפיקוח על מקרים בהם הוועדה פעלה שלא על פי התקנון או הפרה את מבחני התקינות של המשפט המינהלי. החלטה כאמור תהא נתונה לביקורתו של בית משפט זה, כפי שנקבע עוד לפני שנים רבות:

”12. זה מביאני לשאלה מה פשר הסמכות הנתונה לשרת החינוך בסעיף ל"א לתקנון פרסי ישראל לאשר את המלצתה של ועדת השופטים, או (כאמור בסעיף ל"ב, רישה, לתקנון) "להחזיר המלצה, במנומק, לדיון חוזר בוועדה, להחלטה חוזרת". העותרים קיוו לשכנענו כי הגם שהחלטה להעניק את פרס ישראל טעונה החלטה של ועדת שופטים, המתמנה לתפקידה על-ידי שר החינוך, הרי שההכרעה הסופית אם להעניק את הפרס למועמד שעליו המליצה ועדת השופטים נתונה בידי שר החינוך, שבידו הסמכות לאשר את החלטת הוועדה. משמע כי החלטתה של ועדת השופטים אינה אלא בגדר המלצה, שבידי השר לאמצה או לדחותה, ולעניין דחייתה בידו הסמכות להתערב גם בתוכן שיקולי החלטתה של הוועדה. יצוין כי באת-כוחה של המדינה לא חלקה על עמדת העותרים כי השרה מוסמכת ורשאית להתערב גם בשיקולי החלטתה של ועדת השופטים, אלא שלגישתה, בסמכות זו

ראוי לשרה לעשות שימוש רק בהתקיים נסיבות יוצאות דופן.

כשלעצמי הריני סבור כי סמכות האישור הנתונה בידי שר החינוך נועדה לאפשר לו לפקח על תקינות פעילותן של ועדות השופטים לפרס ישראל, ואין סמכות זו מתירה לשר להתערב בהכרעותיהן ובהערכותיהן של הוועדות לגופן מטוב עד רע. הווי אומר: בכל הנוגע למהות השיקולים שעל יסודם מחליטה ועדת שופטים להעניק את פרס ישראל בתחום פלוני לפלוני, נתונה לוועדה אוטונומיה מוחלטת, ואין שר החינוך רשאי להתערב בהכרעתה ובשיקולים שעליהם ביססה הוועדה את החלטתה. הפיקוח שבידי שר החינוך לקיים מוגבל לבחינת הפן הארגוני-ממוני של פעולת הוועדה וכן לבחינה אם הדיונים שהתקיימו לפני ותהליך קבלת החלטה על-ידיה עולים בקנה אחד עם הוראות התקנון, ואף עומדים במבחני התקינות המינהלית של המשפט הציבורי. אם נוכח השר שבגיבוש החלטתה סתתה הוועדה מהוראות התקנון, כגון שהחליטה להעניק את הפרס למי שמעיקרה לא הוצע לה כמועמד, או שהחליטה, ברוב דעות של חבריה, אף שעל-פי התקנון מצווה היא להכריע פה אחד – רשאי יהיה השר, לפי העניין, לסרב לאשר את החלטתה או להחזירה לוועדה לדיון חוזר. והוא הדין אם חלילה נוכח השר כי החלטתה של ועדת השופטים ניגעה בשחיתות או בניגוד עניינים וכל כיוצא באלה. אין צריך לומר כי החלטתו של שר החינוך לאשר (או שלא לאשר) את החלטתה של ועדת השופטים נתונה, ככל החלטה מינהלית, לביקורתו של בית-המשפט, אך אף כאן יש להדגיש שכדי שבית-המשפט יראה מקום להתערב בהחלטת השר יהיה על הטוען לשכנעו בקיום עילה מינהלית להתערבותו בהחלטת השר. כך למשל אם ייווכח בית-המשפט כי השר אישר את החלטתה של ועדת השופטים אף שהליכי הדיון וקבלת החלטה על-ידי הוועדה לקו בפגם שעל-פי אמות המידה של המשפט המינהלי היה צריך להביא לפסילתה, עשוי יהיה להתערב בהחלטתו של השר, ובכך – בעקיפין – גם בהחלטתה של ועדת השופטים.”

בג"צ 2769/04, ח"כ יהלום נ' שרת החינוך, התרבות והספורט, פ"ד נח(4) 823, 838-9;

[ההדגשה לא במקור – ג.ב.]

61. שנית, יש לומר כי עומדת לפנינו עילה ברורה להתערבות בהחלטת השרה, והיא שיקול זר או חוסר סבירות קיצוני. בית משפט זה קבע כי להתבטאויות של מועמדים לפרס ישראל בנושאים שאינם נוגעים במישרין לפועלם המקצועי שבגינו הם זוכים בפרס, אין ככלל מקום במערך השיקולים שעל ועדות הפרס לשקול, ולכן הכללתן במערך השיקולים הינה בגדר שיקול זר או חוסר סבירות קיצוני וכן יש בה כדי פגיעה בחופש הביטוי של המועמדים לפרס:

”8. ...

ואולם זאת יש להבהיר: במקרה דנן הבחינה אם החלטת שר החינוך לוקה בחוסר סבירות, קשורה בטבורה בשאלה אם התבטאויותיו של הרב אריאל בגנות הקהילה הלהט"בית אמנם מהוות חלק מהתשתית העובדתית הרלוונטית להמלצתה של ועדת הפרס – ואומר מיד כי מצאנו שיש להשיב על שאלה אחרונה זו בשלילה.

9. בעניין שטרנהל עמד בית המשפט על כך שלהתבטאויות של מועמדים לפרס

ישראל בנושאים שאינם נוגעים במישרין לפועל המקצועי שבגינו הם זוכים בפרס, אין ככלל מקום במערך השיקולים שעל ועדות הפרס לשקול. החשש בהקשר זה הוא קודם כל מפני פגיעה במטרתו של פרס ישראל להוות ביטוי להצטיינות ולתרומה מקצועית של הזוכים; ולא פחות חמור מכך, מפני פגיעה בחופש הביטוי של המועמדים לזכייה בפרס:

"קשה שלא לראות את מניעת הפרס ממי שנמצא ראוי לו בשל הישגיו המקצועיים, אך על בסיס עמדות שהביע, כפגיעה בחופש הביטוי, ולו באופן עקיף. תוצאה שכזו יש לה אפקט של 'סתירת פיות' שאין לה מקום במשטר דמוקרטי, שהלוא מהו המסר המתקבל אם לא מסר של השתקה? עצם הידיעה כי הבעת דעה שאינה פופולרית עשויה לשאת כעבור זמן תוצאות במישור שיש לו היבט מקצועי, גם אם על דרך של הענקת פרס, אינה מתיישבת עם תרבות של חופש ביטוי במשטר דמוקרטי. יתר על כן, האינטרס הציבורי הוא כי בשיח הציבורי ישתתפו ויביעו דעותיהם בחופשיות – גם אם אלה לעתים צורמות ובלתי-מקובלות – אזרחים רבים ככל הניתן, ובפרט מלומדים ואנשי אקדמיה שהידע והמחקרים שהם עורכים יש בהם כדי להעשיר את השיח הציבורי, לחשוף את הציבור למגוון של דעות ועמדות ולאפשר לו לגבש עמדותיו. בשיח הציבורי, שבנו והדגשנו, יש מקום וחשיבות למגוון של דעות, ולא רק לאלה הנעימות לאוזן." (ההדגשה שלי-ע'ב') (שם, פסקה 10).

לא ניתן ואין זה ראוי אפוא להגביל את חלוקתו של פרס ישראל לאלה המחזיקים בדעות הנטועות בלב הקונצנזוס הציבורי, אלא שיש למדוד את המועמדים לפרס בהתאם להישגיהם המקצועיים ולתרומתם בתחום פועלם. אשר לרב אריאל – מומחיותו ועשייתו היא בתחום הספרות התורנית, ועל כן מטבע הדברים מתעורר חשש לכך שהשקפת עולמו ביחס למשפחות חד-מיניות באה לידי ביטוי גם ביצירה התורנית שהיא אומנותו, עד כי לא ניתן עוד להפריד בין דעותיו האישיות לבין פועלו המקצועי; והדברים משתקפים על פניו אף בנימוקי ועדת הפרס, שציינה כי "תרומתו של הרב יעקב אריאל ליצירה התורנית מעבר להיקפה הרחב ניכרת בהיותה פסיקת הלכה למעשה בחיים המודרניים". ואולם בדיון שנערך לפנינו הובהר לנו מפי בא כוחו של הרב אריאל, כי להתבטאויותיו ביחס לקהילה הלהטביית אין יד ורגל בכתיבתו הענפה שבזכותה הוא נמצא ראוי לקבלת פרס ישראל בתחום הספרות התורנית; ואף לא נטען אחרת מצידה של העותרת, ונראה שלא בכדי לא עלה בידה להפנות למראה מקום כלשהו בכתבים הרבים שנכתבו על ידי הרב המעיד כי אלה נגועים באמירות פוגעניות כלשהן.

בג"צ 1977/20, האגודה למען הלהט"ב בישראל ("האגודה לשמירת זכויות הפרט") נ' שר החינוך (26.4.2020);

חשוב להבהיר כי אין כל דמיון או קרבה בין ההתבטאויות שיוחסו בפסק דין זה למועמד לפרס לבין אלו המיוחסות לפרופ' גולדרייך.

62. עוד נקבע כבר לפני שנים רבות, כי בנסיבות דומות לאלו שבפנינו החלטת השרה שלא לקיים את החלטת הוועדה תהא בלתי סבירה:

”10. ...

פשיטא שאלמלא החזירה שרת החינוך לוועדה את הדיון בבחירתו של תומרקין פעם ועוד פעם, היה נחסך מן הוועדה הצורך להידרש לשאלה הקשה והמכבידה: אם בעת גיבוש החלטתה הייתה היא ערה למידותיו האישיים של תומרקין ועד כמה הביאה אותן בחשבון. אכן, על-פי התפיסה שהחלטתה של ועדת השופטים, שככלל, פרט לחריגים נדירים, אינה מקימה עילה להתערבות שיפוטית, ושיקוליה חסינים מפרסום, ספק אם היה מקום להחזיר את עניינו של תומרקין לדיון חוזר בוועדה. על-כל-פנים, משנמנתה הוועדה וגמרה בדיוניה החוזרים לעמוד על החלטתה המקורית בדבר הענקת הפרס לתומרקין, צדקה שרת החינוך בקובעה שלא נותר לה אלא לכבד את החלטתה הסופית של הוועדה, באשר ”כל החלטה שלא להעניק את פרס ישראל למר תומרקין לא תעמוד במבחן הסבירות”.

בג”צ 2769/04, ח”כ יהלום נ’ שרת החינוך, התרבות והספורט, פ”ד נח(4) 823, 836;

63. בית המשפט עמד באותו עניין על היבט נוסף הקשור לעניין:

”14. הכרעתנו בעתירות שלפנינו התבססה על ההסדר הנורמטיבי הקיים. הדעת נותנת שלא בכדי נמנעו שר החינוך בן-ציון דינור, שבימי כהונתו (בשנת 1953) נוסד פרס ישראל, וכל שרי החינוך שבאו אחריו מלעגן את פרס ישראל בחקיקה. נראה כי ייסודו של הפרס על הסדר וולונטרי מבטיח ביתר-שאת את עצמאותן של ועדות השופטים ומגן על הפרס – חרף היותו פרס ממלכתי – מפני השפעותיהם של גורמים פוליטיים. מאותם טעמים כנראה נמנעו נסחיו של תקנון פרסי ישראל מלכלול בתקנון תנאי סף להכרה בזכאות המועמד שעליו המליצה ועדת שופטים, לקבל את הפרס.”

בג”צ 2769/04, ח”כ יהלום נ’ שרת החינוך, התרבות והספורט, פ”ד נח(4) 823, 836;

64. כבר נקבע, בהתייחס גם להוראת סעיף 33 לחוק החוזים (חלק כללי), התשל”ג-1973, כי ניתן לומר שהחלטת הוועדה **כמעט חסינה מפני התערבות**, בין מצדו של שר החינוך ובין מצדו של בית-המשפט:

”7. ...

לוועדת שופטים שמונתה לבחור מכלל המועמדים שהוצגו לפניו במקבל הפרס בתחום פלוני, נתון שיקול-דעת רחב לבחור במי שנראה בעיניה כמועמד הראוי ביותר לקבלת הפרס באותו התחום. הכרעתה של ועדה כאמור אמנם כפופה לאישורו של שר החינוך, אך בכפוף לאישור זה, שעל טיבו ומטרותו אשוב לעמוד, ועדת שופטים שמונתה כדין ופעלה בתום-לב ותוך קיום הכללים שהותוו בתקנון לפעולתה, סוברנית להחליט על-פי הבנתה המלאה. ניתן לומר כי החלטתה כמעט חסינה מפני התערבות, בין מצדו של שר החינוך ובין מצדו של בית-המשפט. כמעט חסינה אמרתי, באשר עקרון אי-השפיות, שסעיף 33 לחוק החוזים (חלק כללי) מורה עליו עשוי לחול על גופים שמונו להכריע בדבר מתן ציון, תואר או פרס במסגרת חוזה בתחום המשפט הפרטי. אך לעיקרון זה לא יכולה להיות תחולה

ישירה על ועדות השופטים לעניין פרס ישראל. הללו, אף שהן פועלות מכוח הסדר וולונטרי, הן חלק ממפעל ממלכתי שכלל פעילותו כפופה לתחולת כללי המשפט הציבורי. מכאן מתחייב כי אף שבעיקרון, החלטותיהן של ועדות השופטים הן שפיטות, הרי שלנוכח אופי התפקיד המוטל עליהן ורוחב שיקול-הדעת הנתון להן, הרי שרק במקרים חריגים ובנסיבות יוצאות דופן עשויה להימצא עילה להעמיד את הכרעותיהן לביקורת שיפוטית. לסיכום הייתי אומר כי אף שלסעיף 33 הני"ל אין תחולה ישירה על החלטותיהן של ועדות השופטים לעניין פרס ישראל, עשוי וראוי הרציונל שביסודו של הסעיף להנחות את בית-המשפט בגיבוש מדיניות שיפוטית המורה כי פרט למקרים חריגים ויוצאי דופן יימנע בית-המשפט מהתערבות בהחלטות אלו."

בג"צ 2769/04, ח"כ יהלום נ' שרת החינוך, התרבות והספורט, פ"ד נח(4) 823, 832;

והשוו עמדת כבוד השופט א. רובינשטיין בבג"צ 2454/08, פורום משפטי למען ארץ ישראל נ' פרופ' יולי תמיר - שרת החינוך (17.4.2008);

65. עוד נבהיר כי אין המקרה שלפנינו דומה או מתקרב למקרה היחיד בו בוטלה החלטה להעניק הפרס, בעניין שניצר, אליו התייחס אך לאחרונה בית המשפט:

"12. טרם סיום יש לתת עוד את הדעת לפסק הדין שניתן בעניין מועמדותו של העיתונאי שמואל שניצר ז"ל לקבלת פרס ישראל בתחום העיתונות (בבג"ץ 2205/97 מאסלה נ' שר החינוך והתרבות, פ"ד נא(1) 233 (1997); להלן: עניין שניצר). זהו מקרה יחידי בפסיקה שבו הורה בית המשפט על החזרת הדין בהחלטה על זכייה בפרס ישראל לוועדת הפרס הרלוונטית, חרף התנגדותו של שר החינוך לכך, על מנת שתיתן דעתה למאמר בעל אופי גזעני שפרסם שניצר בגנות העדה האתיופית, ושהוביל אף להרשעתו בבית הדין של מועצת העיתונות בעבירה של הפרת חובה שבאתיקה עיתונאית. ויצוין למען שלמות התמונה, כי בסופו של יום הוחלט על ידי הוועדה שלא להעניק לשניצר את הפרס. על פסק דין זה נמתחה ביקורת קשה בספרות המשפטית, ובפסיקה שניתנה לאחריו גודרה ההלכה שנקבעה בעניין שניצר לנסיבותיו החריגות של אותו מקרה קונקרטי (ראו, למשל, עניין תומרקין בעמ' 835-836)."

בג"צ 1977/20, האגודה למען הלהט"ב בישראל ("האגודה לשמירת זכויות הפרט") נ' שר החינוך (26.4.2020);

66. עמדת השרה והתנהלותה היא דוגמא מובהקת לחתירה תחת עיקרון היסוד לפיו החלטות מעין אלו צריכות להתקבל מאחרי מסך של בערות (Veil of ignorance). ומשהמסך נקרע, מופרים עקרונות יסוד של שוויון, הגינות ועלולות להיפגע זכויות וחרויות יסוד. ר' והשוו עע"ם 343/09, הבית הפתוח בירושלים לגאווה וסובלנות נ' עיריית ירושלים (14.9.2011), (סעיף 37 לפסק דינו של כבוד השופט י. עמית).

67. במקרה זה, והדברים עולים בקנה אחד עם תקנון פרס ישראל, השרה מופקדת על "התנעת" ההליך וקביעת חברי וועדות השיפוט, על בסיס המלצות מקצועיות, ור' בג"צ 1311/15, ניסים

דיין נ' שר החינוך (20.5.2015). משנקבעו היועדות וקיבלו החלטותיהן והעבירו המלצותיהן על מקבלות ומקבלי הפרס המיועדים, אסור לשרה להתערב בהחלטותיהן המקצועיות, אלא רק במקרים חריגים. היא רשאית לבקש מהן לשקול שיקולים רלוונטיים בלבד.

68. בית משפט נכבד זה התייחס למקרה דומה במהותו (קביעת הרכב ושעות השופטים על ידי השר) בו אי קבלת המלצות דרג מקצועי תעיד כי מדובר בשיקול זר:

"16... "

במקרה דנן, הובאו בפני שר החינוך המלצות הדרג המקצועי במשרד החינוך שגובשו לאחר היועצות עם מומחים כאמור ובנסיבות אלה, מוטלת על שר החינוך החובה הבסיסית להעניק משקל לאותן המלצות. המשקל שאותו יש ליתן להמלצות מסוג זה משתנה אמנם מעניין לעניין והוא תלוי, בין היתר, במהות החלטה ובנסיבות שבהן היא ניתנת (בג"ץ 8134/11 אשר נ' שר האוצר, [פורסם בנבו] פס' 10, 13-15 לחוות דעתו של המשנה לנשיאה א' ריבלין ופס' 1, 4 לחוות דעת של השופט ע' פוגלמן (29.1.2012); בג"ץ 5657/09 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ממשלת ישראל, [פורסם בנבו] פס' 48 (24.11.2009)), אך החלטה הניתנת תוך התעלמות מהמלצותיהם של אנשי מקצוע עלולה לעורר חשד כי היא מונעת משיקולים זרים (השוו: בג"ץ 2344/98 מכבי שירותי בריאות נ' שר האוצר, פ"ד נד(5) 729, 763-764 (2000); עניין ארן, פס' 13; בג"ץ 1637/06 ערמון נ' שר האוצר, [פורסם בנבו] פס' 5 לחוות דעתו של השופט לוי (בדעת מיעוט לעניין התוצאה) (3.1.2010)). חשד זה מתגבר שבעתיים כאשר מדובר במינוי הנעשה בניגוד להמלצת אנשי המקצוע בעיצומה של מערכת בחירות, שכן בתקופה זו "די אף במראית פני הדברים [...] להעלות חשד או ספק לפגם בהליך המינוי" (בג"ץ 8815/05 לנדשטיין נ' שפיגלר, [פורסם בנבו] פס' 10 (26.12.2005)). בתקופת בחירות גובר, אפוא, משקלן של המלצות הדרג המקצועי ורק טעמים כבדי משקל יצדיקו סטייה מהמלצות אלה."

בג"ץ 1311/15, ניסים דיין נ' שר החינוך (20.5.2015);

69. במקרה זה, ברור וגלוי כי לאחר שנחשפה בפני השר הקודם זהות הזוכה המיועד, הוא פעל למנוע ממנו קבלת פרס ישראל שהוא זכאי לו, רק בשל דעותיו ועמדותיו, שאין ביניהן לבין הפרס דבר והן עולות כדי שיקול זר מובהק.

מיצוי הליכים

70. לא נדרש מיצוי הליכים נוסף טרם הגשת עתירה זו, בשים לב לכך, שכל העובדות והטענות המשפטיות (לרבות טענות העותרת) הוצגו ונפרשו לפני השרה טרם קבלת החלטתה. למעשה ההליך בבג"ץ 2199/21 היה בבחינת מיצוי הליכים לקראת עתירה זו. גם עמדת היועץ המשפטי בעניין כבר נקבעה והובאה – ברור שאין עוד תועלת במצב דברים זה במיצוי הליכים, והשוו דנג"ץ 912/21, התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' שר האוצר (סעיף 7 החלטה מיום 21.4.2021). החלטה זו אמנם עסקה בתקיפה חוקתית של הוראת חקיקה ראשית, אך אנו סבורים כי לזו הנמקתה נכון גם לעניין זה.

71. ברור גם כי אין עוד תוחלת לאפשרות לקיים עם העותרת שיח, שבו "לעיתים תשתכנע הרשות בצדקתו של הפונה אליה. לעיתים ישתכנע הוא בצדקת הרשות [...] יתרה מכך, הפנייה לרשות – והתשובה המנומקת המתקבלת בעקבות כך – מאפשרת בהמשך לבית-המשפט לבחון את שיקול הדעת המנהלי שהופעל, ולקיים ביקורת שיפוטית" (בג"ץ 4934/08 מלכית נ' ראש ממשלת ישראל, פסקה 3 (25.6.2008) וכן כפי ששנה בית המשפט בבג"צ 6804/20, ישראייר תעופה ותיירות בע"מ נ' ממשלת ישראל (1.10.2020).

72. נזכיר כי העותרת מיצתה ההליכים וטרם שהגישה העתירה בבג"צ 2199/21 פנתה במכתב מיצוי הליכים מפורט ביום 25 במרץ 2021 למשיבים מס' 1-4.

73. עתירה זו נתמכת בתצהירו של פרופ' ענר שלו, אחד מארבעת חברי הוועדה, הבקיא בכל העניינים מושא העתירה.

סוף דבר

לאור כל הנימוקים לעיל מתבקש בית המשפט הנכבד לקיים דיון בהקדם, להוציא צו על תנאי כמבוקש בפתיח לעתירה זו כבר עתה (ולחילופין לדון כאילו הוצא צו על תנאי), ולעשות את הצו על תנאי למוחלט ולחייב את המשיבים בהוצאות העתירה, לרבות שכר טרחת עו"ד.

ירושלים, היום 24 נובמבר, 2021.

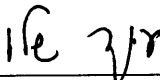

גלעד ברנע, עו"ד
ב"כ העותרת

תצהיר

אני הח"מ פרופ' ענר שלו, בעל ת.ז. שמספרה 055080303, נותן תצהירי זה בתמיכה לעתירה לצו על תנאי של ועדת השופטים להענקת פרס ישראל לשנת תשפ"א בתחום חקר המתמטיקה, חקר מדעי המחשב, לבית המשפט הגבוה לצדק בעניין פרס ישראל בתחום חקר המתמטיקה, חקר מדעי המחשב לשנת תשפ"א (להלן – "העתירה"), וזאת לאחר שהוזהרתי כי עלי להצהיר את האמת, שאם לא אעשה כן אהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק, מצהיר בכתב, כדלקמן:

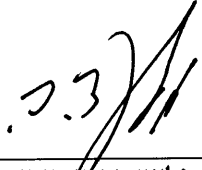
1. הנני תושב ישראל ולמעלה מגיל 18.
2. הנני אחד מארבעת חברי ועדת השופטים להענקת פרס ישראל לשנת תשפ"א בתחום חקר המתמטיקה, חקר מדעי המחשב, והנני מוסמך ליתן תצהיר זה בשמה.
3. הנני בקיא בעניינים מושא העתירה.
4. הנני מצהיר כי העובדות המפורטות בעתירה, הן נכונות, וכן כי העובדות המתייחסות לכתבות בעיתון ולאיחוד האירופי, נכונות, לפי מיטב ידיעתי.
5. הנני מצהיר כי הטעונוים המשפטיים בעתירה נכונים, לפי מיטב ידיעתי ועל פי יעוץ משפטי שקיבלתי.
6. זה שמי, זו חתימתי ותוכן תצהירי - אמת.

היום, 24 נובמבר, 2021.

ענר שלו

אישור

אני הח"מ גלעד ברנע, עו"ד (מ.ר. 16611), מאשר בזה כי ביום 24 נובמבר, 2021, הופיע בפני, פרופ' ענר שלו המוכר לי אישית/אשר זיהיתי אותו על פי ת.ז., ולאחר שהוזהרתי אותו כי עליו להצהיר את האמת שאם לא יעשה כן יהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק, אישר את נכונות הצהרתו זו וחתם עליה בפני.

גלעד ברנע, עו"ד